

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności edukacyjnej „Zielonej Szkoły” w Schodnie przy Wdzydzkim Parku Krajobrazowym, wg harmonogramu rzeczowo – finansowego do umowy nr WFOŚ/D/723/31/2016 w okresie od 01.01.2016 do 30.06.2016

W pierwszym półroczu 2016 roku, w różnorodnych formach edukacji przyrodniczej realizowanych przez Zieloną Szkołę w Schodnie brały udział **104 grupy** dzieci i młodzieży z pomorskich szkół wraz z nauczycielami, a także grup dorosłych mieszkańców z województwa pomorskiego – **łączna liczba odbiorców wyniosła: 2954 uczestników.**

Uczestnicy oferty edukacyjnej Zielonej Szkoły w Schodnie byli informowani o dofinansowaniu zadań przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

1. EDUKACJA EKOLOGICZNA W ZIELENEJ SZKOLE W SCHODNIE - FORMY DZIAŁALNOŚCI OD STYCZNIA DO CZERWCA 2015 ROKU:

1.1 Organizacja kilkudniowych warsztatów z edukacji ekologicznej: Głównym zadaniem Zielonej Szkoły w Schodnie była organizacja kilkudniowych warsztatów z edukacji przyrodniczej dla dzieci i młodzieży ze szkół z województwa pomorskiego w ramach zajęć lekcyjnych w roku szkolnym 2016/2017. Podczas pobytu, uczestnicy brali udział w 3 – godzinnych terenowych lekcjach przyrody, prowadzonych przez przyrodników, posiadających praktyczną wiedzę i umiejętności pozwalające ciekawie i wyczerpująco przedstawić wybrany przez grupę temat zajęć. W terenie, uczniowie w sposób doświadczalny i swobodny zdobywali wiedzę, zaznajamiali się z miejscami potencjalnego występowania cennych i rzadkich gatunków. Oprócz zajęć tematycznych, uczniowie uczestniczyli w zajęciach krajoznawczych prowadzonych przez pracowników Szkoły, promujących walory przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe i historyczne WPK oraz innych form ochrony przyrody. Program pobytu przygotowywany był indywidualnie dla każdej grupy, w oparciu o preferowaną przez grupę tematykę, jak również dostosowany do aury, pory roku i poziomu nauczania uczestników. Przykładowy plan pobytu:

	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek
Przedpołudnie	Zakwaterowanie Prelekcja o wartości obszaru Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego Gry i zabawy o formach ochrony przyrody	Warsztaty „Ptaki władcy przestworzy”	Wycieczka rowerowa szlakami WPK	Mini-warsztaty z ed. Regionalnej „Od ziarenka do bochenka” Warsztaty „Jak czytać mapy i nie zgubić się w terenie?”	Konkurs z wiedzy przyrodniczej zdobytej na warsztatach
Popołudnie	Pieszna ścieżka przyrodnicza wokół jez. Schodno	Podchody z zadaniami o tematyce leśnej	Warsztaty „Reaktywacja – tworzymy ozdoby z odpadów”	Warsztaty „Owady najliczniejsze na świecie”	Dla chętnych grup przejazd do Wdzydz Kiszewskich na zajęcia o j. Wdzydzkim
Wieczór	Zaj. Własne - możliwość zamówienia odpłatnych warsztatów o tematyce regionalnej	Zaj. Własne	Warsztaty „Nietoperze – nocni łowcy”	Ognisko z kaszubskimi przyśpiewkami	-----

W ramach warsztatów kilkudniowych zorganizowane zostały jak co roku „ferie z przyrodą” podczas których uczestnicy tegorocznych ferii przyjechali na tzw. „Ferie z Kaszubami” poznając na warsztatach z edukacji ekologicznej kaszubską przyrodę, a także w ramach zajęć kaszubskich wykonywali bułeczki

z pieca chlebowego, „diabelskie skrzypce z odpadów”, mieli spotkanie z zespołem kaszubskim, gdzie uczyli się tańców i śpiewów kaszubskich.

Od stycznia do czerwca 2016 roku w warsztatach kilkudniowych uczestniczyły **30 grup dzieci, młodzieży i dorosłych - łącznie 813 uczestników:**

Szkoły z województwa pomorskiego	Warsztaty 4-5 dniowe	Warsztaty 2-3 dniowe
Szkoły podstawowe	311 (12 grup)	206 (7 grup)
Gimnazja	133 (5 grup)	103 (4 grupy)
Szkoły średnie i dorośli	-	60 2 grupy)

1.2 Pozostałe formy edukacji przyrodniczej w Zielonej Szkole w Schodnie

Były to różne przedsięwzięcia organizowane z inicjatywy pracowników Zielonej Szkoły, skierowane do mieszkańców Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego oraz sąsiadujących z nim gmin. Miały one formę warsztatów jednodniowych, akcji edukacyjnych, festynów plenerowych, stoisk edukacyjnych na proekologicznych festynach. W warsztatach w ramach jednodniowych form edukacji ekologicznej realizowanych przez Zieloną Szkołę w Schodnie wzięły udział **1886 osób – 74 grupy szkolne**

Szkoły z powiatu kościerskiego	Warsztaty jednodniowe
Szkoły podstawowe	1685 (55 grup)
Gimnazja	35 (1 grupa)
Szkoły średnie i dorośli	166 (10 grup)

AKCJE EDUKACYJNE – wielokierunkowe i kilkietapowe formy zajęć dla klas szkolnych, których celem było do zachęcenie i wskazanie możliwości aktywnego działania na rzecz ochrony wybranych zagrożonych i chronionych gatunków zwierząt.

„Szlachetne raki – współczesne nieboraki” Od listopada 2015 do lutego 2016 roku, w szkołach powiatu kościerskiego, odbywały się warsztaty nt. raków w pomorskich jeziorach. Akcja miała na celu rozpowszechnienie informacji nt. przyczyn gwałtownego spadku populacji raka szlachetnego w woj. Pomorskim, w Polsce i w Europie oraz zaznajomienie uczestników o prowadzonych działaniach przez pomorskie parki krajobrazowe w ramach projektu pt. „Czynna ochrona raka szlachetnego w jeziorach Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych.” Warsztaty raczej składały się z czterech etapów:

I etap: Zajęcia lekcyjne z hydrobiologiem o zależnościach między organizmami wodnymi, podczas których uczniowie na stworzonej specjalnie pod akcją tablicy interaktywnej poznawali podwodnych mieszkańców i tworzyli łańcuchy pokarmowe.

II etap: Możliwość zagrania na przerwie obiadowej w specjalnie przygotowaną pod akcję grę planszową pn. „Niezła draka – zostałeś zamieniony w szlachetnego raka” podczas której uczestnicy wcielają się w młodego raka szlachetnego, przechodzą wylinki i poznają życie raków, ale też doświadczają zagrożeń ze strony człowieka i tych spowodowanych zanieczyszczeniem środowiska

III etap: Drugie zajęcia lekcyjne o rakach prowadzone były przez pracowników Zielonej Szkoły, na których można było obejrzeć na żywych okazach i modelach, jak rozróżnić raki rodzime o tych obcego pochodzenia, a podczas prezentacji dowiedzieć się, dlaczego raki tak gwałtownie giną, jak kiedyś wyglądały raczej populacje i jak PZPK realizuje działania ochronne związane z rakiem szlachetnym

IV etap: Gra terenowa na terenie szkoły z wierszowanymi zagadkami na temat raka szlachetnego, która przyniosła uczniom najwięcej radości i emocji. Dla osób, które zebrały wszystkie literki i rozwiązały hasło, czekały raczej upominki z eea grants.

„Kto z karmnika ziarno wyjada” Od lutego do kwietnia prowadziliśmy akcję edukacyjną pt. "Kto z karmnika ziarno wyjada?". Warsztaty podzielone były na dwie części. Pierwsza polegała na samodzielnym dokarmianiu przez uczniów ptaków i obserwacje gatunków.

Podczas drugiej części dzieci odwiedził ornitolog, który opowiedział jak właściwie dokarmiać ptaki by im nie szkodzić, ale również jak wiele, przez prostą obserwację przy karmniku, można się o ptakach dowiedzieć zarówno o ich preferencjach pokarmowych jak i zachowaniu. Podczas zajęć, uczestnicy w mobilnym punkcie obrączkarskim, mogli zobaczyć, jak obrączkuje się ptaki, jaki jest cel obrączkowania ptaków oraz mogli zobaczyć z bliska kilka gatunków ptaków, które odwiedzały karmniki przy szkole.

Podsumowaniem warsztatów był konkurs na mini projekt badawczy związany z dokarmianiem ptaków w zimie.

FESTYNY EKOLOGICZNE – jednodniowe imprezy plenerowe o szerokim zasięgu zorganizowane przez Zieloną Szkołę przy współpracy proekologicznych instytucji lokalnych.

Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze Kolejna edycja Wiosennych Warsztatów Przyrodniczych zorganizowanych przez Wdzydzki Park Krajobrazowy i Zieloną Szkołę w Schodnie odbyła się pod hasłem: **„Naturalne ogrody ostoją chronionych gatunków zwierząt”**. Tegoroczny piknik edukacyjny miał na celu rozpowszechnienie wiedzy o chronionych i rzadkich zwierzętach w ogrodach i ich siedliskach oraz wskazanie możliwości czynnej ochrony tych zwierząt. Wsparciem merytorycznym i organizacyjnym tegorocznych warsztatów były Zaborski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Dolina Słupi oraz Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Szymbarku.

Na powitanie uczniów zaproszono na scenę przyrodników, którzy zajmują się czynną ochroną poszczególnych grup zwierząt, aby opowiedzieli co sprzyja ich zasiedleniu i jak wspomóc zagrożone gatunki we własnym przydomowym zakątku a co im zagraża. Dzieci poznały typy budek dla zwierząt, zalety pomieszkowania nietoperzy w naszych ogrodach, roli oczek wodnych w zwiększaniu różnorodności gatunkowej zwierząt w ogrodzie, dlaczego kwitnące rośliny rodzime są nie tylko „uśmiechem natury” ale także ważnym pożytkiem dla owadów, dlaczego chwasty powinny wrócić na trawniki, dlaczego bałagan w ogrodzie to raj dla jeży i co niesie ze sobą palenie liści podczas wiosennych porządków. Po solidnej porcji wiedzy, uczniowie wybrali się w teren, aby poznać siedliska i cechy chronionych zwierząt wokół nas.

Po powrocie i drobnym poczęstunku uczniowie mogli wziąć udział w terenowej grze polegającej na odszukaniu sześciu „oaz życia” znajdujących się w ogrodzie Zielonej Szkoły. Po wykazaniu się wiedzą uczeń otrzymywał w oazie pieczętkę, a po otrzymaniu kompletu pieczętek, na uczestników czekała zdrapka - niespodzianka, z symbolem nagrody. Oazy życia kryły wiele ciekawostek:

Oaza „Stare, dziuplaste drzewa” – pod okiem kolegów z PK Dolina Słupi, uczniowie odkrywali jak bogate w życie są stare drzewa.

Oaza „Dzikie trawniki” – uczniowie rozpoznawali po zapachu, dotyku i smaku najstarsze i najskuteczniejsze zioła, często plewione na trawnikach jako chwasty i traktowane chemią.

Oaza „Oczko wodne” – hydrobiolog i herpetolog prezentowali niezwykłych mieszkańców oczek wodnych, m.in. chruściki, larwy chronionych ważek, naszego krajowego „podwodnego smoka” – traszkę. Szczegółowo omówiono również sytuację ginącego gatunku - raka szlachetnego, który objęty jest projektem "Czynna ochrona raka szlachetnego w jeziorach Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych"

Oaza „Kompostownik i chrust” – entomolog prezentował efekt przeprowadzonego eksperymentu – jaki wpływ ma obecność dżdżownic na wzrost owsa, zaznajamiał również z innymi pożytecznymi bezkręgowcami żyjącymi w glebie i prezentował jak pachnie i wygląda dojrzały kompost dający życie roślinom.

Oaza „Kwitnące rabaty kaszubskie” – koleżanki z Zaborskiego PK zachęcały do sadzenia zapomnianych gatunków kwitnących roślin, które są lepiej przystosowane do gleby i klimatu Kaszub, a przy okazji stanowią ważny pożytek dla dzikich pszczół i motyli. Aby utrwalić zdobytą wiedzę o kwiatach, uczniowie mogli wykonać z bibuły malwę, słoneczniki i inne tradycyjne kwiaty.

Oaza „Ptasia remiza” – ornitolog wskazywał, które krzewy dadzą schronienie i pokarm ptakom chronionym i pokazywał które budki mogą zachęcić ptaki do założenia gniazd w naszym ogrodzie.

Na starszych uczniów czekał także konkurs „ptasi zwiastuni wiosny” - wzorem ptasim uczniowie mieli za zadanie napełnić tubę balonikami z wodą, tak jak w wolu ptaki będą poić swoje niedługo wylęgające się młode, aby dostać się jak najszybciej do hasła. Jednak za każdy balonik, trzeba było wypisać jeden gatunek ptaka, który przylatuje

do Polski na wiosnę. Pełną emocji zabawę zakończyło hasło – trel zięby „Myślisz że Cię na śliwkach nie widział?” Dla nauczycieli porcja zadań o roślinach inwazyjnych. Na karcie pracy trzeba było przykleić w odpowiednie miejsce sylwetki i nazwy roślin inwazyjnych i rodzimych.

W Wiosennych Warsztatach Przyrodniczych wzięło udział ponad 430 uczestników ze szkół podstawowych powiatu kościerskiego.

WARSZTATY JEDNODNIOWE – Zajęcia dla grup mieszkańców powiatu kościerskiego. Dotyczą tematyki związanej z prowadzonymi działaniami ochronnymi Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, lub cykle warsztatów zachęcających do obserwacji przyrodniczych w aktualnie trwającej porze roku.

Warsztaty „**Na tropie zimowej przyrody**” cieszą się corocznie nieustannie popularnością. Pracownicy Zielonej Szkoły odwiedzali zgłoszone klasy w szkołach, gdzie w formie gier i zabaw uczyli, jak różnorodne i interesujące są strategie spędzania zimy wśród zwierząt i roślin. Dzieci rozpoznawały ślady i tropy zwierząt, na tablicy „Leśne familie” łączyły nazwy i ilustracje zwierząt leśnych w rodziny, brały udział w zabawach o zimowych kłopotach zwierząt z udziałem chusty Klanza, kalambury i gry „zgadnij kim jestem”. W warsztatach wzięło udział 129 uczniów.

„**Wiosenny budzik**” W marcu, kwietniu i maju zaprosiliśmy najmłodszych uczniów z klas pierwszych, zerówek i przedszkoli na warsztaty terenowe do Schodna. Wiosna, to szczególny czas w przyrodzie, gdzie wokół nas, jeśli tylko uważniej obserwujemy otoczenie, możemy dostrzec mnóstwo małych cudów związanych z budzącą się do życia przyrodą – ptaki śpiewające najpiękniejszymi melodiami , krzyżące w gniazdach pisklaki troskliwie doglądane przez rodziców, pierwsze wiosenne kwiaty, szczególnie duże i wyraziste, które po przebicciu się przez glebę i śnieg łapią pierwsze promyki słońca, strudzonych wędrowców – żurawie, bociany, jaskółki, gęsi, i wiele innych ptaków, które ryzykując życie wracają z powrotem do Polski, czy drzewa, w których pniach jak w martwych posągach, nagle zaczynają krążyć życiodajne soki, latają już włochate trzmiele, a żaby dają w stawach koncerty. Dzieci pod okiem przewodników same szukały pierwszych oznak wiosny i malowały je w swoich notatnikach. Na przygotowanej pod tę akcję tablicy interaktywnej, dzieci dopasowywały na wielkim budziku, rośliny i zwierzęta do miesiąca, w którym się pojawiają. W warsztatach wzięło udział 180 uczestników.

Zajęcia edukacyjne „**Jeziora wdzydzkie – Perła WPK**” Podczas tegorocznych jednodniowych zajęć czerwcowych wspieraliśmy przyrodniczo wycieczki lokalnych szkół wybierających się do Wdzydz Kiszewskich, celem zaprezentowania uczniom na zajęciach terenowych w jaki sposób niepowtarzalny kształt zespołu jezior wdzydzkich, izolujący ludność i tereny od pobliskich miejscowości, wpłynął na ich kulturę i historię i na zachowanie unikalnej przyrody i krajobrazu wokół jezior wdzydzkich. W tym celu wybraliśmy się z grupami licealnymi na najbardziej naturalny fragment WPK - wyspę Ostrów Wielki, na której mogliśmy podziwiać bardzo dobrze zachowane siedliska - murawy ciepłolubne, olsy, i rozległe szuwary, które stanowią doskonałą ostoję dla rzadkich gatunków owadów, roślin i ptaków, często możliwych do zaobserwowania tylko tutaj. Uczniowie uczestniczyli w zajęciach terenowych rozpoznając gatunki, a po zajęciach wysłuchali baśni i legend na temat jezior wdzydzkich i wyspy. W warsztatach uczestniczyło 135 uczniów .

„**Natura na zdrowie**” W tegorocznej edycji warsztatów mających na celu stosowania odpowiednich nawyków żywieniowych i korzystania z lokalnych produktów, wzięli udział mieszkańcy Lipusza. W warsztatach wzięło udział 90 uczniów i dorosłych.

WSPÓŁPRACA PRZY OBSŁUDZE STOISK EDUKACYJNYCH I WSPARCIE MERYTORYCZNE DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ INSTYTUCJE Z TERENU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO:

Udział w Pierwszym Dniu Wiosny - Wzorem lat ubiegłych również w tym roku Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych współorganizował warsztaty ekologiczne "Powitanie Wiosny - Jak przyroda budzi się do życia" w Centrum Kultury Kaszubskiej w Strzelnicy. Przedsięwzięcie, które co roku cieszy się niesłabnącą popularnością jest organizowane przez Zarząd Powiatowy Ligi Ochrony Przyrody w Kościerzynie, Kościerski Dom Kultury - Centrum Kultury Kaszubskiej w Kościerzynie. Tematyka stoisk Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku oraz Zielonej Szkoły w Schodnie nawiązywała do projektu „Czynna ochrona raka szlachetnego w jeziorach Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych”. Celem jaki postawiliśmy sobie projektując stoiska na tegoroczne Powitanie wiosny w Strzelnicy było umożliwienie osobom je odwiedzającym nabycia umiejętności rozpoznawania przynależności gatunkowej raków słodkowodnych, których to brak jest między innymi jedną z przyczyn trwającej w naszych wodach ekspansji raka pręgowatego. Dzięki wykorzystaniu zróżnicowanych pomocy dydaktycznych wskazywaliśmy odwiedzającym nasze stoiska jak ważne jest ratowanie rodzimych gatunków raków, kiedyś pospolitych w naszych wodach, obecnie będących na skraju zagłady. Zwracaliśmy uwagę, że jeśli nie zostanie ograniczona ekspansja obcego raka pręgowatego - wymarcia raka szlachetnego należy oczekiwać w ciągu 10 najbliższych lat. Zdobywaniu wiedzy towarzyszyła dobra zabawa. Uczestnicy Powitania Wiosny mogli zagrać w grę "W krainie raka szlachetnego", zobaczyć żywe okazy raka błotnego oraz raka pręgowatego, czy też dowiedzieć się kilku "racych ciekawostek" - m.in. poznać odpowiedź na pytania: gdzie raki zimują?, czy rak chodzi wspan? Kolejka jaka ustawiała się przed naszymi stoiskami stanowiła dobitny dowód na zainteresowanie, które udało nam się wzbudzić wśród uczniów witających wiosnę. Wiosnę w Strzelnicy witało łącznie około 700 uczniów.

Udział w Pikniku Edukacyjnym „Bioróżnorodność – Poznaj by zachować” W dniach 20 -21.05.2016 Zielona Szkoła w Schodnie uczestniczyła w VIII edycji Pikniku , tegoroczny odbył się pod hasłem „Równowaga w przyrodzie”. Przygotowaliśmy zatem podczas tych dwóch dni stoisko edukacyjne, będące kontynuacją prowadzonej kampanii o naturalnym ogrodzie, pod nazwą „dzikie gatunki w ogrodzie – równowaga w przydomowej przyrodzie” . Na stoisku można było posmakować i powąchać chwasty naszych trawników, a w ich doniczkach wbite tabliczki z informacjami o właściwościach zdrowotnych, zaprezentowaliśmy budki lęgowe, do których jutowymi sznureczkami doczepione były gatunki ptaków na drewnianych pniakach, które takie budki mogą zamieszkiwać, przygotowaliśmy także pod ten temat dwie tablice edukacyjne – pierwsza przedstawiała projekt ogrodu przyjaznego naturze, zachęcający do stworzenia miejsc zwiększających różnorodność gatunkową w ogrodzie, a druga pomagała rozwiązywać codzienne problemy ogrodników, bez zatruwania środowiska – jak ziołami odstraszyć choroby grzybowe i mszyce, które rośliny sadzić, aby zniechęcić w ogrodzie krety, dlaczego popiół drzewny może odstraszyć ślimaki – wstężyki, jak nawozić rośliny przy użyciu pokrzywy, łupinek czosnkowych, skorupek jajek, skrzypu.

KONKURSY PLASTYCZNE O TEMATYCE PRZYRODNICZEJ

„W krainie raka szlachetnego” Celem konkursu plastycznego było zapoznanie się ze środowiskiem życia raka i jego mieszkańcami. Uczeń miał za zadanie namalować podwodną krainę pełną ryb, bezkręgowców, podwodnych roślin i raka szlachetnego, przy okazji zapoznając się z ich budową. W konkursie wzięło udział 30 uczestników.

„Ogród przyjazny zwierzętom chronionym” Celem konkursu było zapoznanie się z gatunkami chronionymi, które mogą zamieszkać w naszym ogrodzie, oraz jak mogłoby wyglądać potencjalne schronienie dla nich. Konkurs kształtuje również poczucie estetyki i myślenie przestrzenne, ponieważ praca miała zachować charakter projektu. W konkursie wzięło udział 86 uczestników.

W ramach działalności edukacyjnej Zielonej Szkoły przeprowadzono warsztaty nieodpłatne prowadzone przez pracowników szkoły oraz PZPK, a także 127 odpłatnych warsztatów z edukacji ekologicznej prowadzonych przez następujących instruktorów:

Prowadzący		Tematyka warsztatów	L.w
Mgr Agnieszka Przesmycka	Członek PTOP „Salamandra” pracownik RDOŚ w Gdańsku	„Już lubimy nietoperze” „Wycieczka w epokę lodowcową”	7
Mgr inż. Krzysztof Jarzyński	Leśniczy w I. Płocice	„Cudowny ekosystem lasów WPK”	10
Mgr Adam Michalak	Zootechnik, członek OTOP, przewodnik turystyczny	„Ptaki – Fenomen świata zwierząt” „Orientacja w terenie – mapa, kompas, GPS”	18
Dr Małgorzata Piotrowicz	Entomolog, właścicielka firmy zajmującej się edukacją ekologiczną	„Owady najliczniejsze na świecie”	18
Mgr Tomasz Narczyński	Farmaceuta, członek PTOP Salamandra	„Płazy i gady Polski” „Nietoperze – nocni łowcy”	15
Mgr Artur Sikorski	Geograf, kartograf	„Jak czytać mapę i nie zgubić się w terenie?”	7
Mgr Radosław Sawicki	Właściciel firmy edukacyjnej eko-sowa, prezes stowarzyszenia „Wspólna Ziemia”	„Tajemnice torfowisk”	5
Mgr Katarzyna Gałęcka	Chemik, właściciel firmy realizującej edukację pozaformalną	„Wiem, co jem – Moja żywność bliżej natury”	12
Maciej Tomys	Wykwalifikowany sokolnik, właściciel firmy sokolniczej o profilu edukacyjnym	„Drapieżcy wśród ptaków”	7
Mgr Nina Łangowska	Biolog, dietetyk, prowadzi poradnię dietetyczną	„Wiem co jem – moja żywność bliżej natury”	8
Dr Małgorzata Łukaszewicz – Gniotyńska	Hydrobiolog, nauczyciel w liceum i gimnazjum	„Woda źródłem życia”	20

Pozostałe zajęcia podczas pobytu uczniów realizowane były przez pracowników Zielonej Szkoły w Schodnie i Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego:

- Tematyczne warsztaty z edukacji ekologicznej ze szczególnym naciskiem na aspekt ochrony przyrody we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym.
- Piesze i rowerowe wędrowki ścieżkami edukacyjnymi w WPK.
- Edukacyjne zajęcia i konkursy plastyczne i manualne o tematyce przyrodniczej, edukacyjne gry i zabawy terenowe, pogadanki
- Przeprowadzanie „podsumowań dnia” - quizów i konkursów z wiedzy na temat: ochrony przyrody i środowiska, gospodarki odpadami, gospodarki leśnej, charakterystyki roślin i zwierząt chronionych.
- Organizacja i przewodnictwo na wycieczkach do atrakcyjnych przyrodniczo, kulturowo lub krajobrazowo miejsc na terenie Parku

II) ROZWÓJ I MODERNIZACJA BAZY EDUKACYJNEJ ZIELONEJ SZKOŁY W I PÓŁROCZU 2016 ROKU:

Do salki edukacyjnej zakupiono akwarium wraz z akcesoriami i szafką pod akwarium, celem zaprezentowania uczniom podwodnego życia jeziora. Uczniowie mogą rozpoznawać gatunki rodzime, podglądać, jak się zachowują i jakich warunków potrzebują do życia. Na warsztaty z edukacji ekologicznej zakupiono lunetę i dwie profesjonalne lornetki umożliwiające zobaczenie ptaków w większym przybliżeniu, co wpływa bezpośrednio na emocje i zapamiętywanie. Na warsztaty botaniczne i hydrobiologiczne zakupiono lupy stolikowe z dużym powiększeniem i podświetleniem umożliwiającym obserwację organizmów glebowych, wodnych, roślin w powiększeniu. Wymieniono w łazience przystosowanej dla osób niepełnosprawnych poręcze i uchwyty, na nowe, atestowane, celem spełnienia norm sanitarnych w pomieszczeniach. Zakupiono, szarfy, pachołki, piłki na rzepy, ringo i inne akcesoria sportowe, które umożliwią organizację zajęć przyrodniczo – sportowych dla grup, a także

możliwość spędzania w grupie czasu wolnego – stół do piłkarzyków. Ogród wyposażono w palisady ogrodowe i płotki co umożliwi wydzielenie części ogrodu, na kącki tematyczne i wpłynie na bezpieczeństwo uczestników bawiących się samodzielnie w ogrodzie.

EFEKT EKOLOGICZNY:

W ramach dofinansowania działalności Zielonej Szkoły przy WPK w I półroczu 2016 roku:

- **Zorganizowano 30 turnusów kilkudniowych tzw. „zielonych szkół, w których uczestniczyło łącznie 813 uczestników**
- **28 warsztatów jednodniowych wspierających działania szkół: 779 uczestników.**
- **2 akcje edukacyjne – warsztaty wieloetapowe z podjęciem czynnych działań uczniów, w których wzięło udział 812 uczestników**
- **Zorganizowano imprezę plenerową o szerokim zasięgu, na której przygotowano liczne tematyczne stoiska edukacyjne, warsztaty terenowe, gry i zabawy przyrodnicze - „Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze” : 430 uczestników**
- **Zorganizowano 2 konkursy plastyczne mające na celu sprawdzenie umiejętności wykorzystania zdobytej na warsztatach wiedzy i postawy uczniów – plastyczna: „W krainie raka szlachetnego” oraz „Projekt ogrodu dla zwierząt chronionych” – 120 uczestników.**
- **Dwukrotnie merytorycznie wspierano przedsięwzięcia proekologiczne poprzez aktywny w nich udział, organizację pomocy edukacyjnych, konkursów i stoisk.**

Łączna liczba odbiorców biorących udział w **edukacyjnych przedsięwzięciach organizowanych przez Zieloną Szkołę w Schodnie wyniosła 2954 uczestników. Wszystkie przedsięwzięcia przeprowadzono w ramach 127 odpłatnych zajęć** prowadzonych przez specjalistów z zewnątrz oraz **ponad 150 zajęć prowadzonych przez pracowników Zielonej Szkoły w Schodnie.** Dzięki różnorodnym formom prowadzenia edukacji ekologicznej, możliwe było dotarcie do szerokiej grupy odbiorców i uzyskanie wielokierunkowego efektu ekologicznego – od zmiany świadomości i postawy uczniów na turnusach kilkudniowych, po zaznaczenie i zgłębienie aktualnych problemów na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

Niszczenie siedlisk w ogrodach poprzez nasadzenia roślin inwazyjnych i obcych, nadmierne „porządkowanie natury” w ogrodzie, nieodpowiednie dokarmianie ptaków, to tylko niektóre błędy nieświadomie popełniane przez mieszkańców terenu WPK. Uzmysłowiliśmy uczniom, że działanie chroniące przyrodę, nawet we własnych ogrodach – lokalnie, może złagodzić globalne problemy przyrody – masowe ginięcie dzikich pszczół, ochrona zagrożonych ptaków, wspieranie chronionych ssaków – jeży i nietoperzy. Zapoznanie uczestników warsztatów „Szlachetne raki – współczesne nieboraki” z zagrożonym wyginięciem rakiem szlachetnym, było często pierwszym kontaktem uczniów z tym zwierzęciem, wielu z nich po warsztatach zgłaszało miejsce występowania raka pręgowatego, wspomagając czynną ochronę.

Kilkudniowe warsztaty z edukacji ekologicznej umożliwiły poprzez długotrwały i bezpośredni kontakt z przyrodą zrozumienie skomplikowanych procesów zachodzących w otaczającej nas przyrodzie. Uczestnicy turnusów stali się bardziej świadomymi uczestnikami zmian zachodzących w środowisku, wzrosła w nich przynależność do kultury, krajobrazu, przyrody woj. pomorskiego i potrzeba ochrony terenów zielonych. Edukacja terenowa, jako główna forma edukacji podczas pobytów kilkudniowych, umożliwia bezpośrednio zetknięcie się z pospolitymi organizmami, przez co budzi się w uczniach świadomość, że należy chronić wszystkie organizmy, dla prawidłowego

funkcjonowania całych ekosystemów. Uczestnictwo w warsztatach z edukacji ekologicznej ze specjalistami, pozwala nabyć umiejętności takie, jak: prowadzenie pomiarów, formułowanie wniosków, stawianie hipotez badawczych. W formie wycieczki przybliżone zostają poznane przez uczniów w szkole zagadnienia z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych - biologii, chemii, przyrody, geografii, fizyki. Elementy regionalne zastosowane podczas warsztatów kilkudniowych i jednodniowych, jakie wprowadzano między warsztatami – wypiek bułek, przyśpiewki przy ognisku, zwiedzanie cennych kulturowo miejsc, umożliwiły zrozumienie historii regionu, oraz potrzeby ochrony walorów kulturowych Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.